

„Štajerc“ izhaja vsaki pelek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrta leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnina je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko posloplje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/4 strani K 20, za 1/8 strani K 10, za 1/16 strani K 5, za 1/32 strani K 2.50, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu je cena primerno znižana.

Štev. 19.

V Ptuj v nedeljo dne 12. maja 1912.

XIII. letnik.

Kmet in rokodellec.

Vsak dan jasneje se opazuje in vedno nevarnejše postaja nazadovanje malega obrtništva. To ni fiksna ideja malega obrtnika, ako je pripravljen, da svojo samostojno obrt opusti ter se zopet kot mezdni delavec prodaja.

Glavni vzrok nazadovanja malega obrtništva je fabriško izdelovanje vseh potrebščin. Mali obrtnik, ki mora skoraj brez vsake mašine svoje blago izdelovati, vsled splošne draginje ne more konkurirati s fabrikami; vsled tega ima vedno manj odjemalcev in le težko daje državi; deželi in občini, kar ti od njega na davkih in dokladah zahtevajo.

Ker torej malo obrtništvo svojega moža več ne redi, pač ni čudno, da postaja i obrtni narasčaj vedno manjši.

Kdo dá danes še svojega sina h kakemu mojstru v uk? Kakšni družinski oče, ki ima preveč otrok, ki je vesel, ako le enega otroka od mize spravi, kar mu dela vsak otrok velike skrbi. Ako ima otrok veselje in ljubezen za obrt, ako je telesno in duševno zmožen, se sploh ne vpraša. Obrtnik pa mora biti sploh vesel, ako dobi kakšnega učenca, pa naj bode potem kakoršen koli.

To je drugi vzrok nazadovanja rokodelstva. All tukaj moramo tudi malim obrtnikom očitali, da so teh razmer sami sokrivi. Svoje lastne sinove odtegnejo rokodelstvu in jih spravljajo raje na pot ošabnega uradništva. Ni čuda, da si potem tudi drugi sloji prebivalstva mislijo, da pri rokodelstvu ni več živeti.

Tretji vzrok nazadovanja je seveda država, ki mirno gleda, kako obrtništvo pogine, čeprav bi mu lahko pomagala. Vlada je bila vedno mačeha za malo obrtnijo in je s tem pomagala, da se ta prepotrebnosti stan uniči.

Isto velja za kmetištvo! Z istimi skrbmi dela kmet naprej; a kako dolgo še? — Tudi kmet ne bi smel svoje sinove za uradnike, doktorje in duhovnike vzgajati. S skrbjo in v potu obraza obdelano domačo grudo mora otrok naprej obdelavati. Treba je zopet priklicati stari ponos kmetov, ki so vedeli, da je posebna čast, biti član kmetijskega stanu.

Stara laž je, da kmet meščana izkorišča. Kmet in rokodellec morata, kakor v prejšnjih časih, skupaj hoditi, da se od milijonarjev in ljudskih izkoriščevalcev na te in oni strani osvobodijo in si boljše bodočnost vstvarijo. S skupnim postopanjem dobil bode srednji stan zopet moč, vlada in državni zbor bodejo, z njim morali računati in to mora prinesiti lepe uspehe.

Rokodelci in kmetje, vpoštevajte te besede, združite se, in dobili bodeite prijatelje, ki vas do slej niso poznali!

(Po „Bauernzeitung.“)

Dopisi.

Iz Leskovca. Dragi „Štajerc“, pozor, pogledj v Leskovce! Tam so si klerikalci kupili od vidovskih farjev brzoparilnik „Alfa“, ki je že blagoslovljen; z njim hočejo baje prekuhati vse klerikalne prismojence. Strojvodja je nek čevljar Zemljič, ki je že marsikateremu angeljcu peruti skrajšal in neki kompliment farški kuharici naredil, poprej ko je v farovžu čast dobil. Zatorej pazi, dragi „Štajerc“, čuje se, da prideta naenkrat dva v ta brzoparilnik, baje celo dva občinska predstojnika. Ker strojvodja ni izurjen, se znata zopet prismoditi in klerikalne grehe pridobiti. Zatorej pazi, pazi! Pod milim nebom ptiček sem . . .

Iz Brezne gore. No, no, kaj pa to, dragi „Štajerc“, ali spis, da ne vidiš nič okoli sebe? Tja v Leskovce je prišel iz Ljutomerja neki narodni zagriženec, ki hoče na novo zidani šoli narodno-hrvatski napis imeti. Ko je videl ljudstvo razburjeno, začel je plesati po želtjaku in prositi svoje prijatelje na pomoč zaradi predrugečenja napisa. Rekel je, da je dobil od škofije prepis iz „Štajerca.“ Dokaži s škofijskim pečatom! Lagal je, da ne služi nič od fanarov, da je on „voditelj cele fare“, pa je le voditelj svoje kuharice in lesenih angeljev. Kar se pa tiče novega šolskega posloplja, je to last d a v k o p l a č e v a l c e v. Kar se pa naše naprednosti tiče, to župnika nič ne briga. Vi klerikalci bi menda radi ljudstvo v sužnost spravili, da bi zamogli moške bičati in žene v kraj jemati, kakor na Ruskem. A mi Leskovčani se nismo dali od nobenega političnega farja komandirati in tega i zanaprej ne bomo pristopili. Župnik naj bode vesel, da mu od naših žuljev trebuh raste. Drugače mu bomo eno zagodli, da bode takoj mirnejšo kri dobil! Trd Varničar.

Vurberg. Ne moremo več molčati in prizanašati našemu župniku Kokeljnu; naj celi svet izve njegovo delovanje proti nekaterim osebam, katere se slepo ne uklanjajo njegovj volji. Cerkevna ključarja A. K. odstavil je radi tega, ker je zagovarjal svoje in tudi soseda D. otroka pred surovim napadom in psovanjem župnikove svinjske „oberdekle“ A. Peter; ker pa se nihče ne pusti od ene svinjske dekle žaliti, imelo je vse skupaj sodnijske posledice, in — kazen. To pa je zopet „krivica“ za tako pobožno dušico, zato je spustil župnik svojo jezico na veliko soboto na Grajeni pri blagoslovljenju kruba in mesa. Prvič je odklonil kratkomalo nabrano biro, drugič je pa ostro ožigosal zgornji slučaj, pa ne dekle zavoljo jezika, kakor se sploh za pametnega gospodarja sliši, pač pa stariše dotičnih otrok. Da so odklonili nabrani denar, to je že odpustljivo, saj se je to zgodilo menda prvič od političnega duhovnika, prihodnjic ne bo treba nič dati. Da pa psujejo stariše in pri takih slavnostih tako javno napadajo, to pa že gre črez klobukovo žnuro. Ta politikujoči župnik (krañjski Janez) menda misli, da živijo farani od njega, ne pa nasprotno. Da vse, kar v njegov črni rog ne trobi, napada v javnosti, pri shodih in v družbah in širi strankarsko sovraštvo, nekatere povzdiguje, druge sramoti! Kokelj, misli na besede Evangelija! Farani.

Občina Gruškovec. Dragi „Štajerc!“ Nekega dne sem šel od sv. Barbare proti Ptuj. Opazil sem dogodek, da bi mi od smeha kmalu trebuh počil. Kmet Fila vozil se je v svojem „landauerju“ in je srečal veleblagorodnega Miheta Brenčič; tudi ta se je vozil visoko v gnojnem vozu kakor kmet v svoje gorice. Oh, strah nebeški je pretresel kmeta Fila, ker je opazil takega gospoda na tako visokem sedežu. Zgrabil je klobuk iz glave in ga potisnil pod pazduho, kakor da bi stal pred odrešenikom celega sveta; in z vso silo je vstavil svoje šimeljne. „Oho, guten Tag, Herr poslanec! Poznate mene, Fila iz Paradiža, kmet se in „weinhandler“; seveda ne kupujem vina, le poleg drugih gospodov sem mešetar. Veste Vi, Herr poslanec, jaz imam gospode v Gradcu . . .“ Miha se otrese. Kmet Fila pravi: „Vi še mene poznate, Fila ma za vuhami.“ Seveda ima, ker je ravno štrigal svoje šimeljne in to se rado spravi za ušesa . . . Fila, Fila, kaj si se tako prestrašil Mihčeta? Morda zato, ker si preje za drugega vlek, ker si se na „štajercijanskem“ shodu v Barbari vsilil za predsednika, pa se ti ni posrečilo. Mi vemo, da si res moker za ušesmi. Pazi nadalje!

Potovalec.

Pokoše pri Zgornji Pulskavi. Pri nas so se vršile dne 6. t. m. občinske volitve. Izvoljeni so bili sledeči gg.: I. razred: Fr. Oplot, Anton Brunec in Stefan Koren; — II. razred: Fr. Kodolitsch, Bl. Teran in Stefan Gmeiner; — III. razred: Jakob Brunec, Anton Reich in L. Pogoreuz. — O izidu volitve občinskega predstojništva bomo prihodnjic poročali. Upamo, da se bode novi občinski odbor bolj za razmere v naši občini brigal, ne pa za zadeve, ki se naše občine sploh ne tičejo.

Bohova. Zadnjič smo imeli volitev župana. Dosedanji župan gosp. Gsellmann ni hotel več sprejeti županstva. Mi obžalujemo iz srca, da nam ni hotel tudi zanaprej na čelu ostati, kajti mož je svoje dolžnosti do zadnje pičice kot skrben oče občanov, kot koreniki poštnjak izpolnjeval, in zaradi tega ga tudi ljubimo, častimo in mu ostanemo hvaležni. Seveda je moral biti vzrok Gsellmanove odklonjenosti eden ali pa nekateri tiste črne „kristjanske“ bande, ki v svojem srditem fanatizmu obirajo vsakogar, ki ni z njimi, čeprav drugače stoji, kar se poštenosti in pravega kristjanstva tiče, stotauzkrat n a d njimi. In taki skriti, kačevi, tiho-tapni napadi so vrlenu županu skalili veselje do županstva. Bržčas so nekateri častilakomneži mislili, na tak način preje ter lahkije priti na Bohovski županski prestole. Pa žali Božek, ni šlo, ne, čeprav je kaplanstvo dajalo svoj žegen k tem nameram. Volilo se je trikrat. Ker je gosp. Gsellmann dvakrat odklonil županstvo, so tretjič volili gospoda Janez Schuretz-a kot župana, kot svetovalec pa gg. Alois Graszitz, Franc Lebe in Franc Sell. G. Franc Sternšek je sebi trikrat dal glas za župana — več štim pa sploh dobil ni. Ta bi, jojmene, kaj rad za rihrtarja Bohovskega se klical. Grdi trdovratneži Bohovski, da mu kalite njegovo najglobokejše, srčne in častne želje! Spuval si je sedaj eno verando. Ne vemo je li hotel za slučaj županstva tamkaj sicunge sklicati, ali pomeni ta ve-

Zobna kréma
KALODONT
Ustna voda 40

randa en „foglaush“, v katerega bi rad Bohovske tiče lovil. Naj jih polovi vse svoje sorte — naše sorte ptičev pa ne bo dobil nobenega in nikoli! Ja, ja, dragi moji, svet se suče in mi Bohovčani se sučemo z njim vred, pa naprej, ne pa nazaj! Debelnhek.

Iz Ješenc. Slavno uradništvo „Štajerca“ prosim, naj objavi to-le: Kakor vsem dobro znano je zadnji čas nek prijatelj „Štajerca“ nekoliko okrtal g. župana na Ješenci. Pri tem pa porabijo večkrat klerikalci neumno sredstvo, da še celo nedolžne otroke ne pustijo pri miru, čeprav ne vejo, kedo je pravi dopisnik v našem listu. Tako je tudi nek neumni dopisnik prinesel iz Ješenc v „Slov. Gospodarju“ št. 18 neumno čekarjijo, na katero sem mu pa podpisani pripravljene, pošteno odgovoriti. Dopisun v „Slov. Gospodarju“ pravi, da sta baje dopis skovala naš Ješenski „štajercijanček“ in njegov „ofer“. Tebi neumni mazač odgovorim takole: To je res, da se piše lepe reči o ješenskem županu, ne pa o volitvah. Sicer pa nisem zakrivil tega ne jaz, in ne moj gospodar kriv, si je tega le g. župan sam, če ni postavno in po občinskem redu skrbel za svojo občino. Povem ti tudi to, nesramni dopisun, da ni moj gospodar na noben list narčen, čeprav ga imenuješ „štajercijanča“. Pa vedi ti klerikalček, da on ni tako neumen, da bi trolil v klerikalno trompeto. Mene imenuješ „oferja“; dobro bi bilo, ko bi ti dopisunček se o tem kaj učil, predno me imenuješ „oferja“. Jaz mislim, kateri mora mesečno plačati stanovanje, potem je to najemnik ne pa „ofer“. Ali si me razumel? Ti misliš, da sva midva skovala dopis v „Štajercu“, pa temu ni tako, povem ti, da se nisva učila kovačovske obrti, nisem jaz kovač in tudi ne moj gospodar. Le kovač zamore česa skovati, ki je tega učen. Nadalje piše dopisnik, da bi bilo bolje, da bi kupil kruha svojim otrokom, saj so ga potrebni, kakor pa da kupuje znamke. O tem toliko resnice: Podpisani lahko pričam, da imajo otroci mojega gospodarja dovolj kruha; ali so morda tebe prišli kruha prosit? Oglasi se! Če pa misliš moje otroke, potem se pač sam osmešiš, ker imam le enega in tega lahko preživim sam. Potrebno bi baje tudi bilo, da bi mi „Štajerc“ suktnjo kupil. Ako veš, da sem suktnje potreben, zakaj mi je pa ti nisi kupil? Ali sem morda hodil tebe suktnje prosit? Pridi k meni dopisunček, dam ti suktnjo, če hočeš, imam jih na razpolago. Očita se mi, moj gospodar naj čaka, predno bo dober za ješenskega župana. (Saj bi si on to

bolj zaslužil, kakor pa kak privandranec.) Čemu le neki dopisnik meni to očitaš, mar se jaz brigam za to? Zakaj pa ti ne agitiraš za županski stolec? Dalje piše ta dopisun, da se „Štajerc“ zaletava tudi v g. župnika. Kaj se boš le solzil za župnika! Ako tega ne veš, povedal ti bodem jaz, da imajo g. župnik pri občinskih volitvah na Ješenci ravno toliko opraviť kakor jaz. Pišeš tudi to, mar mislim jaz da drug ne zna pisati v „Slovenskem gospodarju“ kakor g. župnik. Veš ti dopisunček, o tem ti pač lahko odračunam. Mogoče je tudi res, da nobeden drugi ne zna pisati; kolikor je meni znano, niti g. župan ne zna pisati, kako bi pa potem naj drugi znali? Postava pa pravi, da mora vsak župan znati pisati. Dopisunček „Slov. gospodarja“ imenuje „Štajerca“, da je govodina, Vem da tebi ni prav neumnež, če prinese „Štajerc“ kako nečisto na beli dan. Res žalostne so, pa resnične. Hočeš li, da ti dokazem tudi jaz to? Kar pa blebetaš ti dopisunček o „fehtarjih“ in „betlarjih“, veš meni so ti betlarji itak dobro znani; pridi, povedal ti bodem, kateri da so. K zadnjemu ti pa povem, da ne more nobeden ješenski cigan enake izraze dajati v „Štajerca“, ker ni nobenega tukaj, pač pa smo imeli enega cigana, kateri jo je že zdavnaj iz Ješence popihal. Ali si me sedaj razumel, dopisnik „Slov. gospodarja“? Sicer pa ne bode dobro zate, če se še enkrat tako možato v „Slov. gospodarju“ postaviš, kakor si se sedaj. Opominjam te dopisun, da dokažeš, kedaj so te otroci mojega gospodarja prišli kruha prosit, ali pa jaz suktnje, in če sva midva dopise v „Štajercu“ skovala. Dokler vsega tega ne dokažeš, te na tem mestu imenujem lažnivca in obrekovalca. Sram te bodi! Podpisani se opozarjam vsakega neumnega klerikalca, kateri bi obrekoval mene ali mojega gospodarja, da bodeva sodnijsko postopala! Z odkritosrčnim spoštovanjem Viktor Bachmann, najemnik.

Ješence. (Nekaj o naših klerikalcih.) Res, da ni na svetu bolj neotesanih ljudi, kakor so klerikalci. Večkrat ne pomislijo, kaj je prav ali kaj ni prav. Tako je tudi sedaj pri nas. Ker se sedaj najbolj bojuje za županski stolec, je opaziti, da nimajo niti trohice vere. Oni ne vejo, kaj je greh. Oni so pozabili besede Kristusa, ki je rekel: Ljubi svojega bližnjega bolj, kakor samega sebe! Proti svojim bližnjim delijo take grde psovke, da ni za poslušat. Najbolj so seveda predrzne nekatere ženske, ki nimajo družega opravka, kakor pogovore o volitvah; bi pač bilo boljše, da snažijo sobe, in bilo bi jim dobro jezike prikrajšati. Sicer pa se ne bode dolgo poslušalo te neumne babure, pomagalo se jim bode tja v tisti kraj, kjer se ričet kuha. Ali ste razumele, ve dolgojezičnice? Pometajte same svoj prag, potem šele pojdite na družega. Ljubi „Štajerc“! ker je nek tvoj prijatelj pokrtal in očistil župana „Mibla“ in njihove podrepnike, so tako jezni čez tistega, ki „noter davle“, da hočejo tožiti „Štajerca“ ali pa dopisnika. Sramujemo se, ker se je le resnico pisalo. Očka Mihl se jim hudo smilijo. Kaj ne, ve uboge puhle glave, sram vas je, mi to itak dobro vemo. Tožiti nas hočejo, ker smo resnico pisali. Le tožite, le, bilo bi dobro, potem bi se vam pač vse lahko dokazalo. Če zamorete dokazati, da je „Štajerc“ lažnjivo pisal, potem vam pač damo prosto pot k sodniji. Skusite torej, oče župan, mogoče pa si bode te prste osmodili!

Ljubi „Štajerc“! Tebe pa prav rad imam, Z veseljem Te pričakujem, Ko prirajšaš sem k nam; To Te pismonoša razdeli, Pa po vasi vse skup hiti. Uganjajo tako, kaj neki bo, Če Mihl rihtar več ne bo . . .

Pickl.

Novice.

Genjenim čitateljem naznanjamo, da smo morali zaradi pomanjkanja prostora celo vrsto dopisov in tudi mnogo družega gradiva, zlasti iz „političnega pregleda“ in „novic“ izpustiti. Treba je, da vsi prijatelji neumorno za list delujejo. Le na ta način, da bomo vedno več prijateljev in odjemalcev dobili, zamogli bomo tudi list povečati in na ta način vsem željam ustreči. Vsi na delo, — to je in ostane geslo!

Res je sicer, da naši nasprotniki z vsemi močimi in nemogočimi sredstvi proti „Štajercu“ divjajo. Res je, da mora posameznik dosti pa igrati pravo vlogo mučenika, ako se javno bori za nastopati za našo napredno stvar. Ali — br gumnemu možu sliši svet! Mi ne živimo v času tlačanstva in kot prosti državljani ter ok koplčevalci lahko svoje mnenje povemo. Zol rej vedno naprej, — mi smo samostojne „Štajerc“ se bode i zanaprej boril za prska našega ljudstva!

Iz Spodnje-Štajerskega.

Karl Hermann †.

Iz Laškega prihaja žalostna vest, da v hipni blaznosti g. Karl Hermann, pose—in trgovec, pretrgal nit življenja. Pokojnik je eden najpriljubnejših mož v trgu in na naokrog znan. Kot človek plemenito srcaški gospodar izredno delaven in žilaven, kot vedno napreden, — tak je bil pokojnik in takega ja je spoštovala vsa okolica. Tsoi javnih zastopih in pri dobredelnih društva sodeloval. Prebilo delo, velike skrbi, ki sledica tako velikega gospodarstva, razruze pokojniku živce, tako da je moral v 49. svojega življenja smrt storiti. Čast in spn vrlenu možu! Lahka mu zemljica!

Nad dekle, nad vboge služkinje so se in vili klerikalci v ptujskem okraju. Ker ti gospodje dobro vedo, da z moškimi ne msey ničesar opraviti, hočejo zdaj nevedne žens-21 svoje politične namene zlorabljati. Pri tem vse stopajo prav zvito in z raznimi ne ravno so pimi nameni. Najprve zlobnajo potom au terciarskih priganjačev v kijklah iz mespa okolice vse dekle, kuharice, hišinje, sploh kinje skupaj. Seveda se gre „za vero.“ In vsi in mlade služkinje hitijo tako v nedeljabra poldne skupaj. Ne zbirajo se v cerkvi, kjdo slišale božjo besedo. Ne zbirajo se na prostem Eo bi živale po tedenskem težkem delu prostigle in spomladno solnce. Ne, zbirajo se v goste ki sploh gostilna ni, v kateri se ne sme pla dajati pijače, v „narodnem domu“. Tam i potem „teater“, da letijo mački prestraše- vize strani. Za ta „teater“ pa morajo v izdelane dekle plačati s svojimi krvavo zas nimi krajcarji. In denar pobašejo klerikalci, da bi dajali javni račun. Ako gospodje d niki in tiste mestne gospe in gospiče, ki v bližini kute srečne, že hočejo deklam „dobrega“ storiti, naj storijo to na las troške, ne pa na troške vbojih, revni slov, ki celi mesec toliko ne zaslužijo, ko izda en duhovnik za eno „večerjo“ ali pa venska frajlica za en „pinč“ na svoji glavici . . . Pa gospodi se gre za čisto „teater.“ Prvič hočejo vboge dekle vloviti, kaline; potem jih bodejo izkoriščali, bodejo praznilni žepi, bodejo jih delali duševn gmočno odvisne. Saj se nikdar ne je-li nima ta ali ona stara kuharica v kabi „štumfu“ par stotakov našparanih, kateri bijo potem znani črni „jagri testamenta svoje krepilje. Poleg tega imajo klerikalci takimi „vjetimi“ posli nekako tajno p cija Klerikalne dekle povedo tem gospo potem natanko, kaj vse se godi v družini gospodarja. Nemške družine pričakujejo v lahko, da spravijo črnuhi v svoji moralni palosti najmanjšo družinsko tajnost v jet. Proti gospodarju in gospodinji hujskajo i ti pošteni klerikalci, ki imajo sami toliko na glavi, da se jim pri najmanjšem žan celem obrazu cedi . . . Mi bomo to z natanko zasledovali. To je gotovo in to pa že danes, da bomo jako brezobzirni pa ako se to hujskanje poslov nadaljuje. D niki naj se brigajo za cerke za božjo službo. To je njih dolz zato so dobro plačani. Posle pa naj pust miru. Naj „organizirajo“ svoje farovške rice, ali poštene dekle počte hiš naj pustijo pri miru. Pa gospodarji itak ne bodejo dovolili, da bi s dekle vlačile po „narodnem domu.“ Kaj

Mirno lahko spite!

Če ste namočili perilo čez noč s pralnim izvlečkom „Ženska hvala“, izloči se vsa nesnaga sama od sebe, brzo in temeljito. Hitro in lahko se opere perilo potem z milom „Schicht“ znamka „Jelen“, da postane bleščeče belo, kajti pralni izvleček „Ženska hvala“ in milo „Schicht“ belita perilo kakor solnce.